

УДК 378.4.096:33:37.013

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Наталія Яремчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна 79005*

Проаналізовано особливості професійної підготовки студентів на основі компетентнісного підходу та доведено необхідність у формуванні нових стандартів вищої освіти. Розглянуто різні авторські погляди щодо трактування понять “компетентність” і “компетенція”, їхньої структури та характерних особливостей. З’ясовано зміст психолого-педагогічних компетенцій та обґрунтовано їхнє значення для формування особистісних і професійних особливостей майбутнього фахівця з непедагогічних спеціальностей. Виконано ретроспективний аналіз психолого-педагогічної підготовки у студентів непедагогічних спеціальностей та розкрито можливості інноваційних змін на вимогу компетентнісного підходу – від нових навчальних дисциплін, варіативно-елективних курсів, інтегративної складової загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін до методів, форм організації навчання, навчального середовища загалом.

Ключові слова: професійна підготовка, психолого-педагогічна підготовка, психолого-педагогічна компетенції, загальні (універсальні, ключові, непрофесійні) компетенції, комунікативні компетенції, організаційні компетенції, міжособистісні компетенції, особистісні компетенції.

Потреба підвищення якості підготовки фахівців відповідно до вимог сучасного ринку праці сформуvala запит на конструктивні зміни в сучасній вищій освіті. Головною особливістю сьогоdnішнього випускника ВНЗ повинна стати конкурентоздатність, зумовлено не тільки професійними знаннями, а й особистісними якостями – адаптивністю, мобільністю, гнучкістю та системністю мислення, міжособистісною комунікацією, лідерськими якостями, вмінням приймати рішення, установкою на креативність, готовністю до неперервної освіти, самоуправління поведінкою в умовах стресогенних чинників тощо. Забезпечити формування таких особистісних характеристик та способів діяльності (“уміння”, “здатність”, “спроможність”, “готовність”) може нова концепція професійної підготовки студентів на основі компетентнісного підходу. Важливість та актуальність цього нововведення засвідчує низка нормативно-правових документів, а саме: Закон України “Про вищу освіту” (від 01.07.2014 р. № 1556–VII),

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 р., проект Концепції розвитку освіти до 2025 року, Постанова Кабінету міністрів України “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій”.

Сьогоднішній науковий пошук методологічних та теоретичних засад компетентісного підходу є дискусійним щодо розробки системи компетентностей та компетенцій як нових освітніх стандартів, визначення змісту цих понять, структури та функцій, етапів, шляхів і засобів формування, критеріїв та рівнів сформованості в період професійної підготовки майбутніх фахівців. Відповідно реорганізації потребують цілі навчання, зміст освіти, методи та організація навчання студентів у вищій школі.

Компетентісна модель фахівця – це опис компетентностей. Серед них – низка психолого-педагогічних компетенцій, зміст яких спрямований на формування особистісних і професійних особливостей майбутнього фахівця. З огляду на це важливо проаналізувати психолого-педагогічну підготовку студентів непедагогічних спеціальностей як резерв можливостей для формування ключових компетентностей і відповідних компетенцій.

Ідея компетентісного підходу репрезентована у працях В. Байденко, В. Болотова, Б. Гершунського, Б. Ельконіна, Є. Зеєр, І. Зимньої, І. Зязюна, В. Лугового, Дж. Равена, В. Серікова, Ю. Татур, І. Фруміна, А. Хуторського, В. Шадрікова, а також у наукових дослідження ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Ради Європи, Міжнародного департаменту стандартів тощо. Підготовку майбутніх фахівців на компетентісній основі досліджували Н. Бібік, О. Гура, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна, А. Маркова, Н. Мачинська, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін. Вагомість психолого-педагогічної складової у професійній підготовці фахівців непедагогічних закладів аналізували М. Артюшина, Д. Дзвінчук, В. Козаков, О. Котикова, О. Полозенко, Т. Поясок, В. Семиченко. Огляд наукових досліджень дає підстави стверджувати, що питання щодо формування психолого-педагогічних компетенцій розглядали лише в контексті професійної підготовки вчителів та магістрів як потенційних викладачів у ВНЗ. Незважаючи на доречність, по суті, нема наукових праць із дослідження особливостей формування психолого-педагогічних компетенцій та відповідної психолого-педагогічної підготовки фахівців непедагогічних спеціальностей на компетентісній основі.

Мета статті – виявити особливості психолого-педагогічної підготовки фахівців непедагогічних спеціальностей в умовах компетентісного підходу, визначити й обґрунтувати зміст психолого-педагогічних компетенцій як необхідної передумови у формуванні ключових компетентностей.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що сьогодні немає однозначного трактування понять “компетентність” і “компетенція”, з огляду на складність дефініцій, їхню багатокомпонентність та міждисциплінарність. Залежно від того, як визначені ці поняття та їхнє співвідношення, може бути сприйнятий зміст компетентісного підходу.

Зокрема, на думку А. Хуторського, *компетенція* – це сукупність взаємопов’язаних рис особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), заданих щодо визначеного кола предметів та процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності в цій сфері. *Компетентність* – досвічене володіння людиною відповідною компетенцією, що охоплює її особистісне ставлення до неї та до предмета діяльності [10]. Відповідно, компетенція – це заздалегідь задана вимога (норма) до освітньої підготовки того, хто навчається, а компетентність – вже сформована риса особистості та мінімальний досвід у ставленні до діяльності в певній сфері. Згідно із Законом України “Про вищу освіту” *компетентність* – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [2]. Отже, компетентність можна вважати інтегрованою рисою особистості, а компетенція є її складовою. У професійній підготовці майбутніх фахівців термін “компетентність” логічно вживати для характеристики фахівця в його професійній діяльності, а “компетенція” – для визначення базової властивості (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), яка формує компетентісного фахівця [8, с. 54]. Відповідно, рівень компетентності фахівця безпосередньо залежить від ступеня сформованості в нього визначених компетенцій.

У цих понятійних особливостях полягає доречність переходу від знанневої парадигми освіти, яка зорієнтована на передачу знань і формування умінь, навичок із відповідним результатом освіти (накопичення фундаментальних знань), до компетентісного підходу, який спрямований на забезпечення умов для формування інтелектуальних, моральних, соціальних якостей особистості майбутнього фахівця для здатності ним вирішувати завдання у професійній, соціальній чи сфері життєдіяльності. Якість вищої освіти в компетентісному підході залежить від моделювання результатів навчання – комплексу компетенцій.

Компетентності у професійній підготовці майбутніх фахівців за видовим складом поділяють на загальні (ключові, універсальні, базові, надпредметні, загальнокультурні – характерні для випускників усіх ВНЗ; відображають міру їхньої освіченості) та спеціальні (професійні, предметно-специфічні, предметно-спеціалізовані – характеризують особливості певної

сфери трудової діяльності); або на загальнокультурні компетенції (ключові), загальнопрофесійні та вузькопрофесійні компетенції. У межах предмета нашого дослідження зосередимо увагу на “ключових компетентностях”, які вважають необхідною складовою життєдіяльності кожної людини. У програмі Європейської комісії “Ключові компетентності для навчання протягом життя. Європейська довідкова система” ключові компетентності – це змінний багатофункціональний набір знань, умінь і навичок, що необхідний індивіду для особистісної реалізації й розвитку, соціальної інтеграції та працевлаштування [3, с. 23–24].

Дискусійною сьогодні є структура ключових компетентностей. Зокрема, А. Хуторський наводить низку ключових компетенцій, які визначають на підставі головних цілей загальної освіти, структурного уявлення соціального досвіду і досвіду особистості, а також основних видів діяльності навчаючого, які дають змогу йому оволодівати соціальним досвідом, отримувати навички життя і практичної діяльності у сучасному суспільстві. Відповідно до цього визначено такі групи ключових компетенцій: ціннісно-змістовні; загальнокультурні; навчально-пізнавальні; інформаційні; комунікативні; соціально-трудова; особистісного самовдосконалення [10]. На думку І. Зимньої, ключовими повинні бути три групи компетентностей, у кожній з яких включено спеціалізовані компетенції: 1) компетентності, які належать людині як особистості, суб’єктові життєдіяльності (компетенції здоров’язбереження, компетенції ціннісно-змістовної орієнтації в світі, компетенції інтеграції; компетенції громадянськості; компетенції самоудосконалення, саморозвитку, особистої та предметної рефлексії); 2) компетенції, які належать до соціальної взаємодії людини і іншими людьми (компетенції соціальної взаємодії; компетенції у спілкуванні); 3) компетенції, які належать до діяльності людини (компетенція пізнавальної діяльності; компетенції діяльності; компетенції інформаційних технологій) [4, с. 23–25]. У цьому контексті Міжнародна комісія Ради Європи виокремила підходи до ключових компетенцій, які ґрунтуються на таких позиціях: вивчати, шукати, думати, співпрацювати, діяти, адаптуватись. Проектом ПРООН “Освітня політика та освіта “рівний – рівному” запропоновано свій перелік ключових компетентностей: уміння вчитися; загальнокультурна; громадянська; підприємницька; соціальна; компетентності з ІКТ; здоров’язберігаюча.

Зокрема, Т. Лобанова на основі теорії компетенцій Ю. Тихомирова пропонує структуру ключових компетенцій сучасного фахівця: 1) системне мислення, бачення розвитку процесів; 2) аналітичні здібності; 3) інноваційність; 4) гнучкість; 5) орієнтація на систематичний розвиток; 6) організаторські здібності; 7) уміння керувати часом; 8) робота в команді;

9) комунікативні ділові уміння; 10) уміння вести переговори; 11) орієнтація на клієнта [3, с. 153].

Реалізація змісту освіти відповідно до компетентнісного підходу відбувається за діяльнісно-орієнтованими технологіями навчання. З огляду на те, що однією з важливих характеристик компетенцій є діяльність, то згідно зі структурою активності особистості поняття “компетенція” співмірне з поняттям “потенційна активність” як стан готовності та прагнення до діяльності. Це мотиваційно-особистісні засади активності, до складу яких належать потреби, мета діяльності, мотивація діяльності, знання та уміння. Відповідно до цього “компетентність” близька за значенням до “реальної активності” і є якістю, яка визначає успішність процесу і результату діяльності [5, с. 70]. Ядром ключових компетенцій є успішне володіння сукупністю способів діяльності, прийомів вирішення неалгоритмізованих завдань не тільки в навчальній, а й в інших сферах життєдіяльності. Проте для формування компетентності потрібний суб’єктивний досвід та сформоване емоційно-оцінкове ставлення до діяльності, тобто, окрім знання про діяльність (“знаю”), готовність до діяльності (“можу”), виконання діяльності (“роблю”), ще необхідне прагнення діяльності (“хочу”) та виконання її на високому рівні (“роблю дуже добре”). Управління діяльністю на основі потреб, мети, знань, умінь, навичок, мотивації, а також цінностей та досвіду, формує результат навчання, спосіб поведінки, особистісні якості. За таких умов запорукою сформованості ключових компетентностей майбутнього фахівця є його психолого-педагогічна підготовка, оскільки змістова сутність психологічних і педагогічних галузей знань безпосередньо пов’язана з такими аспектами особистісної та професійної діяльності, як культурологічний, гуманістичний, аксіологічний, духовно-моральний, а також умінням особистості самостійно будувати свій життєвий шлях у глобальному світі, який постійно змінюється.

Виявлення особливостей та формування змісту психолого-педагогічної компетентності й компетенцій фахівців непедагогічних спеціальностей потребує першочергово аналізу компетентісної моделі випускника ВНЗ та, відповідно, визначення мети психолого-педагогічної підготовки.

Психолого-педагогічну компетентність фахівців непедагогічних спеціальностей можна розглядати з об’єктивної та суб’єктивної позиції замовника і споживача. Об’єктивний погляд містить ті вимоги, які передбачені змістом праці та професійної діяльності (висвітлені у професіограмі до фахівця певної спеціальності). Загалом вона інтегрує низку компетентностей із відповідними компетенціями: *міжособистісна компетентність* – вміння працювати в команді (командний дух, навички командної роботи); здатність до кооперації; здатність виконувати роботу в групі під керівництвом лідера, здатність враховувати вимоги дисципліни;

організаційна компетентність – володіння інструментами управління персоналом; уміння мотивувати людей та рухатися до спільних цілей; вміння організувати та планувати; медіація (здатність до посередницької діяльності, презентації фірми, справи, до формування іміджу); уміння приймати обґрунтовані рішення, навички планувати час, здатність поборювати стрес; *комунікативна компетентність* – навички ділового спілкування; встановлення та розвиток контактів; мистецтво риторики; готовність до соціально-культурного діалогу; менеджмент конфліктів (конструктивна поведінка у конфліктах); уміння слухати; вміння вести переговори; публічні виступи, спонукання до висловлення різних думок і підходів; *навчальна компетентність* – готовність до безперервного навчання та перепідготовки; вміння застосовувати нові технології; володіти методами пізнання (освоєння методів наукової діяльності); дослідницькі навички, системне розуміння застосування знань; *аналітична компетентність* – володіння культурою мислення, здатність системно мислити (аналітичні здібності); уміння переробляти великі обсяги інформації (аналіз інформації), навички управління інформацією, здатність до рефлексії; *творча компетентність* – креативне мислення; здатність продукувати нові ідеї (креативність), здатність до прийняття нестандартних рішень; здатність до стимулювання креативної поведінки; *особистісну компетентність* розуміють як особистісну зрілість, розуміння людиною свого життя і життя загалом, розуміння глибинних мотивів поведінки, здатність брати на себе відповідальність, за те що відбувається в житті (досягнення, невдачі тощо); здатність до критики і самокритики, стремління до кар'єрного успіху, готовність та здатність до лідерства.

Суб'єктивний погляд – полягає в особистій спрямованості студента на формування психолого-педагогічної компетентності не тільки шляхом академічного навчання, а й через самоосвіту. Для сучасного студента як майбутнього фахівця-професіонала, і передусім особистості, незалежно від типу професії “людина–людина”; “людина–техніка”; “людина–жива природа”; “людина–знакова система”, відповідних для них спеціальностей, із категорії психолого-педагогічних знань вагомніше значно ширше коло питань, ніж це передбачають навчальні програми (це відображає попит на психологічні тренінгові програми самоудосконалення і саморозвитку). Серед них актуальними є пізнання психологічної природи людини (розуміння свого психічного життя); особливості особистісного формування і розвитку (закономірності формування успішної особистості); психологія пізнавальних процесів (розкриття інтелектуального потенціалу, використання ресурсів пам'яті); емоційно-вольова сфера людини (як досягнути щастя, подолати стрес, позбутися агресії, зрозуміти зміст почуття кохання; сформувати вольові якості та розвинути силу волі); закономірності психічної діяльності

особистості (формування вчинку і поведінки, як приймається рішення); механізми міжособистісного сприймання (як справити враження на оточуючих та здобути прихильність); ефективне спілкування (вміння вести ділові переговори) та розв'язання конфліктів; місце особистості у соціальному оточенні (як стати лідером, сформувати собі імідж); закономірності, принципи, методи навчання і виховання особистості (як швидко і ефективно навчати і навчатись; що є запорукою вихованості); володіння прийомами самоуправління, самовдосконалення, саморганізації, саморегуляції, самонавчання, самовиховання, розкриття змісту категорій потреба, мотив, ціннісні орієнтири, особистісна зрілість, темперамент, характер, здібності та особливостей їхнього функціонування, а також формування відповідних умінь і навичок, які б допомогли забезпечити ефективну особистісну та професійну діяльність, гармонію співіснування із соціум та самим собою.

Виконаний аналіз особливостей психолого-педагогічної компетентності доводить багатofункціональне її застосування не тільки у сфері професійної діяльності, а й в особистісних стосунках. Це забезпечує безпосереднє її відношення до низки ключових компетентностей, хоча як окреме найменування в досліджуваних нами різновидах не простежувалось. Отже, психолого-педагогічна компетентність фахівця непедагогічних спеціальностей – це ключова компетентність; сукупність особистісних характеристик індивіда, володіння психолого-педагогічними знаннями, вміннями і навичками, здібностями і мотиваційно-ціннісними установками, які забезпечують можливість успішної взаємодії із суб'єктами навколишнього світу та професійної діяльності.

Особливості психолого-педагогічної компетентності відповідають таким загальним вимогам до побудови компетентностей:

1) є інтегрованим результатом з іншими ключовими компетенціями майбутнього фахівця (загальнокультурною, соціальною, комунікативною, особистісного удосконалення тощо);

2) дає змогу вирішувати цілий спектр психолого-педагогічних завдань як особистісного, так і професійного характеру (на відміну від функціональної грамотності);

3) існує у формі діяльності, а не інформації (за умови збільшення кількості кредитів та аудиторних годин, введення спецкурсів, варіативно-елективних навчальних курсів тощо);

4) перенесення, яке дає змогу самостійно студенту комплексно застосовувати психолого-педагогічні предметні знання та вміння на інших навчальних дисциплінах професійної підготовки фахівця (зокрема, міждисциплінарно важливі вміння працювати в команді, вести переговори, приймати рішення, вирішувати конфлікти тощо).

На підставі досліджень С. Сисоєвої та Т. Поясок про галузі стикування професійної діяльності фахівців непедагогічного профілю з проблемами людини, де потрібно використовувати рекомендації психології та педагогіки [9, с. 494], сформуємо такі позиції у контексті психолого-педагогічної компетентності сучасного фахівця:

– зв’язок з гуманітарними, психологічними і педагогічними аспектами зовнішнього середовища формує запит на ключові компетентності, які є універсальними для фахівців різних спеціальностей – комунікативної, міжособистісної, організаційної, особистісної компетентності;

– професійні проблеми, які зумовлюють необхідність використання рекомендацій і методів психології та педагогіки у професійній діяльності типу “людина–людина”. Майбутньому фахівцеві у такій взаємодії важливо сформуванню загально-професійні компетентності, що є спільними для фахівців окремої галузі знань. Їхніми структурними складовими можуть бути такі компетенції: 1) уміння керувати, вчити, виховувати; 2) уміння слухати і вислуховувати; 3) широкий світогляд; 4) мовленнєва (комунікативна) культура; 5) спостережливність; 6) проєктувальний підхід до людини, який ґрунтується на впевненості, що людина завжди може стати кращою; 7) здатність до співчуття; 8) уміння вирішувати нестандартні ситуації; 9) високий ступінь саморегуляції [11, с. 12];

– професійно-педагогічна діяльність викладача вищої школи, підготовка до якої відбувається в межах магістерської програми і передбачає формування спеціально-педагогічних компетенцій: методична компетентність у галузі способів формування знань, умінь і навиків у тих, хто навчається; диференційно-психологічна – в галузі мотивів, здібностей, направленості студентів; аутопсихологічна компетентність – в галузі переваг і недоліків власної діяльності й особистості педагога; соціально-психологічна компетентність – у галузі процесів спілкування [1, с. 63]. За таких умов психолого-педагогічна компетентність має спеціальний характер, бо є складовою професійної компетентності випускника.

Формування психолого-педагогічних компетенцій може відбуватись як у процесі вивчення окремих навчальних дисциплін, модулів, так бути інтегративною складовою загальнопрофесійних та спеціальних дисциплін, а також унаслідок використання в навчальному процесі інноваційних освітніх технологій та відповідної побудови навчального середовища. Відповідно до цього назріла потреба у різноманітному спектрі прикладних навчальних спецкурсів у варіативній частині навчального плану як вагової заміни традиційного навчального курсу “Психологія і педагогіка” (інколи “Основи психології і педагогіки”) у бакалаврській підготовці студентів. Безперечно, зміст та навчально-методичні вимоги до таких спецкурсів повинні відповідати структурним компонентам відповідної компетентності, а саме:

когнітивний (володіння знанням змісту компетентності); мотиваційний (готовність до прояву компетентності); поведінковий (досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях); аксіологічний (ставлення до змісту компетентності, ціннісна спрямованість особистості); емоційно-вольовий (саморегуляція процесу і результату прояву компетентності) [5, с. 70].

Отже, з огляду на дискусійний характер та малодослідженість в умовах вітчизняної професійної освіти компетентісний підхід має великий резерв для подальших теоретичних досліджень, розробки нормативного та методичного забезпечення тощо.

1. *Васильев И. Б.* Методологические основы системно-компетентного подхода в профобразовании / И. Б. Васильев. – Алматы: АГТУ, 2008. – 76 с.
2. Закон України “Про вищу освіту” № 1556-VII від 01.07.2014
3. *Зеер Э. Ф.* Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: учеб. пособ. / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк. – М. : Москов. психолого-социальный и-т, 2005. – 216 с.
4. *Зимняя И. А.* Ключевые компетенции как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. – М., 2004.– 40 с.
5. *Ильязова М.Д.* О структуре компетентности будущего специалиста / М. Д. Ильязова // Интеграция науки и высшего образования. – 2008. – № 1. – С. 67–71.
6. *Компетентісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія / Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко та ін.* – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
7. *Котикова О.М.* Результати формування професійної психолого-педагогічної компетентності майбутніх юристів / О. М. Котикова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя : зб. наук. пр. – К., 2011. – Вип. 14. – С. 224–229.
8. *Рыбакова А. А.* Сущность понятий “компетенция” и “компетентность”: от количественного измерения к качественному наполнению / А. А. Рыбакова // Вестник Ставропольского государственного ун-та. – 2009. – № 6. – С. 51–57.
9. *Сисоєва С.О.* Психологія та педагогіка : підручн. [для студ. вищ. навч. закладів непер. профілю] / С. О. Сисоєва, Т. Б. Поясок. – К. : Міленіум, 2005. – 520 с.

10. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Доклады 4-й Всероссийской дистанционной августовской педагогической конференции “Обновление российской школы” (26 августа–10 сентября 2002 г.). <http://www.eidos.ru/conf/>
11. Чередніченко Г. Особливості підготовки студентів економічних спеціальностей / Г. Чередніченко, О. Зеліковська, Ю. Бондаренко // Теорія та методика управління освітою. – 2012. – № 9. – С. 12.

*Стаття: надійшла до редколегії 18.11.2015
доопрацьована 21.01.2016
прийнята до друку 09.02.2016*

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCES AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF NON-EDUCATIONAL SPECIALISTS

Nataliya Yaremchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, Ukraine, UA – 79005*

The article analyses the specificities of professional training of students based on the competence-oriented approach and argues the necessity of formation of the new higher education standards. The author of the article has studied various scholarly views regarding the notions of “competence” and “competency”, their structure and distinct features. She defines the meaning of the psychological and pedagogical competences and describes their importance for the formation of personal and professional skills of future non-educational specialists. This study validates the main structural components of the psychological and pedagogical competency in terms of the number of constituents: cognitive, motivational, behavioural, axiological, emotional and volitional. Carried out the retrospective analysis of psychological and pedagogical training of the non-educational specialties students has shown the competence-oriented opportunities for innovative changes – starting with new academic disciplines, elective courses, integrative component of general professional and narrow-field disciplines and finishing with the methods and forms teaching and the organization of educational environment in general.

Key words: professional training, psychological and pedagogical competences, general (common, key, non-professional) competences; communicative competences, organisational competences, interpersonal competences, personal competences.